

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) มุ่งศึกษาระดับศักยภาพของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอเขต 10 ในการบรรลุเป้าหมายโครงการเมืองไทยสุขภาพดี โดยศึกษาในพื้นที่ในเขตการตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 ใน จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู ดังมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการศึกษาดังนี้

3.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอในเขตตรวจราชการเขต 10 จำนวน 57 แห่ง

ตารางที่ 3 จำนวนสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอแยกตามจังหวัด ในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 10

จังหวัด	จำนวน สสอ./สสภ.อ.
หนองคาย	17
หนองบัวลำภู	5
เลย	14
อุดรธานี	21
รวม	57

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เนื้อหาของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แบบสอบถามใช้สอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอ เขต 10 ในการบรรลุเป้าหมายโครงการเมืองไทยสุขภาพดี ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอ และสถานีนามัย ซึ่งประกอบด้วย จำนวนเจ้าหน้าที่ จำนวนสถานีนามัย จำนวนหมู่บ้าน/ตำบล จำนวนประชากรที่รับผิดชอบ และระบบข้อมูลข่าวสารของสำนักงาน

ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอ โดยใช้รูปแบบ 7 – S ของแมคคินซี ซึ่งประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง ระบบ กลยุทธ์ บุคลากร สไตล์ ทักษะ และค่านิยมขององค์กร

โครงสร้าง (Structure) ประกอบด้วย การจัดการโครงสร้างขององค์กร การแบ่งหน้าที่การงาน ความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างของเจ้าหน้าที่ ความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา การมอบอำนาจอำนาจในการตัดสินใจ การปรับโครงสร้างเพื่อความเหมาะสม ประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ B1.1 - B1.6

กลยุทธ์ (Strategy) ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ การวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาด้านสาธารณสุข การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผลงาน ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ B2.1 - B2.8

ระบบและวิธีการ (Systems) ประกอบด้วย ระบบการบริหารจัดการ ระบบการติดตาม ควบคุมกำกับ ระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข การนำข้อมูลมาใช้อย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน และระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ B3.1 - B3.7

สไตล์การบริหาร (Style) ได้แก่ รูปแบบการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอ มีพฤติกรรมการบริหารที่มีความใกล้ชิดกับงาน โดยให้ความสำคัญกับบุคลากร และการมีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ (Leadership) ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ B4.1 - B4.8

คนหรือบุคลากร (Staff) ประกอบด้วย อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ การจัดบุคลากรตามความรู้ความสามารถที่ตรงกับบทบาทหน้าที่การงาน บุคลากรจะต้องมีความเป็นอิสระในการทำงาน มีความรู้สึกเป็นหนึ่งของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในการทำงาน และมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ B5.1 - B5.8

ทักษะในการปฏิบัติงาน (Skills) ประกอบด้วย ความสามารถเด่นของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในการที่จะเข้มงวดในกฎระเบียบของหน่วยงาน แต่ผ่อนปรนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการพัฒนางานโดยความคิดสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ รูปแบบในการทำงานเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ B7.1 - B7.7

คุณค่าร่วม (Shared Values) ประกอบด้วย ค่านิยมร่วมของสำนักงาน เป้าหมายสูงสุดของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ การตั้งกฎระเบียบ คำขวัญ สัญลักษณ์อื่น ๆ บุคคล ตัวอย่าง การบันทึกเหตุการณ์ รวมถึงการประกาศเกียรติคุณให้เป็นที่ประจักษ์ เป็นต้น ประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ B1.1 - B1.6

ส่วนที่ 3 การบรรลุเป้าหมายโครงการเมืองไทยสุขภาพดี ประกอบด้วย การออกกำลังกาย, อาหารปลอดภัย, การพัฒนาอารมณ์, การป้องกันและควบคุมโรค, การอนามัยสิ่งแวดล้อม, และการจัดการหมู่บ้านสร้างสุขภาพ

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2.2 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

1) การทบทวนเอกสารและศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย และได้สร้างแบบสอบถามขึ้นตามแนวคิดวัตถุประสงค์ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) นำแบบสอบถามที่พัฒนาปรักษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) จำนวน 3 ท่าน ในสาขาที่เกี่ยวข้องได้แก่ ด้านโครงการเมืองไทยสุขภาพดี และด้านการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข เพื่อตรวจสอบความตรงตามเชิงเนื้อหา (Content Validity)

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และปรักษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 ชุด ในเขตจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ และจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดละ 10 ชุด เพื่อนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าคงที่ภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Alpha Coefficient of Cronbach) นำเข้าวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for WINDOWS และได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.973

4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพิ่มเติม ตามคำแนะนำให้แก้ไขแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ และที่ปรึกษา และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตอบรับ และและตรวจสอบกลับไปยังผู้ที่ลงนามรับไปรษณีย์นั้น ๆ เพื่อติดตามขอความร่วมมือในการตอบกลับแบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3.3.2 ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ตอบรับ และทำการตรวจสอบและประสานงานกับผู้ที่ยังไม่ได้รับไปรษณีย์ดังกล่าว เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบกลับแบบสอบถามกลับ พร้อมส่งมอบของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่ทำการตอบแบบสอบถามกลับมา หากแบบสอบถามหายหรือไม่ตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ ก็ประสานงานเพื่อส่งแบบสอบถามไปให้อีกครั้ง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด คือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอในเขต 10 ในการอธิบายผลการศึกษาก็ใช้เพียงสถิติเชิงพรรณนาก็ได้ แต่ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะให้ผลการศึกษานี้สามารถอ้างอิงถึงประชากรกลุ่มอื่นได้ จึงได้นำค่าสถิติเชิงอนุมานบางตัวมาใช้ในการอธิบายผลการศึกษานี้ โดยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows เพื่ออธิบายให้เห็นถึง ศักยภาพของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอเขตตรวจราชการที่ 10 ในการบรรลุเป้าหมายเมืองไทยสุขภาพดี ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

3.4.1 ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอ และสถานีนอนามัย ซึ่งประกอบด้วย จำนวนเจ้าหน้าที่ จำนวนสถานีนอนามัย จำนวนหมู่บ้าน/ตำบล จำนวนประชากรที่รับผิดชอบ และระบบข้อมูลข่าวสารของสำนักงาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

นำจำนวนของคุณลักษณะทั่วไป มาจัดเป็นช่วงของอัตรากำหนด (Class Interval) จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) จำนวน 3 ช่วงช่วงคะแนน เพื่อจัดข้อมูลให้เป็นข้อมูลนามบัญญัติ (Nominal Scale) และจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

$$\text{ช่วงห่างของคะแนน} = \frac{\text{ค่ามากที่สุด} - \text{ค่าน้อยที่สุด}}{3}$$

ในส่วนของระบบข้อมูลข่าวสาร เก็บข้อมูลโดยใช้มาตรวัดแบบอัตรากำหนด (Rating Scale) โดยให้คำตอบแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ พอเพียง หรือ ดำเนินการผ่านเกณฑ์ หรือ ดำเนินการเป็นปัจจุบัน ได้ 3 คะแนน ไม่เพียงพอ หรือ กำลังดำเนินการ หรือ ดำเนินการแต่ไปเป็นปัจจุบัน ได้ 2 คะแนน ไม่มี หรือ ไม่ได้ดำเนินการ ได้ 1 คะแนน และมีเกณฑ์การตัดสินดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.00 แปลความหมาย อยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 1.67 - 2.33 แปลความหมาย อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 แปลความหมาย อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง

3.4.2 ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และกิ่งอำเภอ โดยใช้รูปแบบ 7 – S ของแมคกินซี่ ซึ่งประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง ด้านระบบ ด้านกลยุทธ์ ด้านบุคลากร ด้านสไตล์ ด้านทักษะ และด้านค่านิยมขององค์กร วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายศักยภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โดยใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale โดยคำตอบจะแบ่งเป็น 5 ระดับ กำหนดคะแนนคือมากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยที่สุด 1 คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความหมาย อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความหมาย อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความหมาย อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความหมาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาปรับแบ่งคะแนนเฉลี่ยเพื่อแปลผล อธิบายตัวแปร โดยแบ่งช่วงค่าความกว้างของคะแนนอัตราภาคชั้น (Class Interval) จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

$$\text{ช่วงห่างของคะแนน} = \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงห่างคะแนน} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับศักยภาพการบริหารของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โดยใช้เกณฑ์ช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.38 - 5.00 แปลความหมาย อยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.67 แปลความหมาย อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.33 แปลความหมาย อยู่ในระดับต่ำ

3.4.3 ส่วนที่ 3 การบรรลุเป้าหมายโครงการเมืองไทยสุขภาพดี ประกอบด้วย หมวดออกกำลังกาย หมวดอาหาร หมวดพัฒนาด้านอารมณ์ หมวดป้องกันและควบคุมโรค หมวดอนามัยสิ่งแวดล้อม และหมวดการจัดการหมู่บ้านสร้างสุขภาพ ว่าผ่านเกณฑ์การประเมินหรือไม่

ผ่านเกณฑ์ = มีผลการดำเนินงานผ่านตามเกณฑ์โครงการ

ไม่ผ่านเกณฑ์ = มีผลการดำเนินงานไม่ผ่านตามเกณฑ์โครงการ

3.4.4 ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายเปิด นำเอามาวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการอธิบายเป็นรายชื่อ

3.4.5 การเปรียบเทียบ เปรียบเทียบระดับศักยภาพของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขตตรวจราชการที่ 10 ในการบรรลุเป้าหมายโครงการเมืองไทยสุขภาพดี ในด้านความแตกต่างตามคุณลักษณะทั่วไป และความแตกต่างของระดับศักยภาพในแต่ละด้าน เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าสัดส่วนของประชากร โดยใช้ค่า Chi-square test และหากว่าผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามข้อตกลงค่าสถิติของ Chi-square test ก็จะใช้ค่า Fisher's Exact Test ในการวิเคราะห์ข้อมูล (อรุณจิรวัดณ์กุล, 2544)